

*Əliyev Teyyub Qəni oğlu,
Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin dosenti,
E-mail:teyyub-zenioglu@mail.ru;
Əliyeva Şəms Teyyub qızı,
Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin dosenti,
E-mail: adnsu.nenk73@mail.ru
© Əliyev T.Q., Əliyeva Ş.T., 2021*

UOT 331.5

İŞĞALDAN AZAD EDİLMİŞ ƏRAZİLƏRDƏ MƏŞĞULLUĞUN TƏMİN EDİLMƏSİ PROBLEMLƏRİ

X Ü L A S Ə

Tədqiqatın məqsədi - işğaldan azad edilmiş ərazilərə qayıdacaq yerli əhalinin məşğulluq səviyyəsinin yüksəldilməsi imkanlarının araşdırılması, bu istiqamətdə müvafiq təklif və tövsi-yələrin hazırlanmasıdır.

Tədqiqatın metodologiyası - işdə təhlil, sistemli yanaşma, qruplaşdırma metodlarından istifadə edilmişdir. Tədqiqatda müəlliflər tərəfindən işğaldan azad ediləcək ərazilərə köçürülənlər haqqında statistik göstəricilər, bu ərazilərdə məşğulluq imkanları təhlil edilmiş və sistemləşdirilmişdir.

Tədqiqatın tətbiqi əhəmiyyəti – tədqiqat müvafiq dövlət orqanlarına, eləcə də, sahibkarlıq subyektlərinə və potensial sahibkarlara qeyd edilən ərazilərdə yeni təsərrüfat strukturlarının yaradılmasının real imkanlarını qiymətləndirməyə imkan verir.

Tədqiqatın nəticələri – azad edilmiş rayonlarda təbii sərvətlərin mənbələrini əks etdirən göstəricilər ümumiləşdirilmiş, bu ərazilərə köçürüləcək insanların məşğulluğunun səmərəli təş-kili yolları təklif edilmişdir.

Tədqiqatın orijinallığı və elmi yeniliyi - qeyd edilən rayonlarda məşğulluğun həyata keçirilməsi məqsədi ilə yollar müəyyənləşdirilmiş, onların reallaşdırılması üçün təklif və tövsiyələr irəli sürülmüşdür.

Açar sözlər: azad edilmiş ərazilər, məcburi köçkünlər, qayıdış, məşğulluq, təminatmə.

G İ R İ Ş

Hal-hazırda məşğulluq və işsizlik problemi bazar iqtisadiyyatına malik ölkələr üçün ciddi problemlərdən biridir ki, bu da, birincisi, dövlət resurslarının ya kifayət qədər olmadığını və ya onlardan səmərəli istifadə edilmədiyini, dövlətin məşğulluq siyasətinin təkmil olmadığını, ikincisi, potensial iş qüvvəsinin artım tempinin iş yerlərinin təşkili tempini üstələdiyini göstərir. Ölkədə işsizliyin səviyyəsinin yüksək olması ilə yanaşı, əhalinin bir hissəsinin pul gəlirlərinin aşağı olması, gündəlik tələbat mallarının pərakəndə satış qiymətlərinin durmadan artması da cəmiyyətdə əlavə gərginlik yaradır.

Ölkədə məşğulluğun və işsizliyin səviyyəsi seçilmiş sosial-iqtisadi islahatlar kursunun səmərəliliyinin, əhali üçün cəlbədiliyinin səviyyəsinin qiymətləndirilməsi üçün əsas göstəricilər hesab edilə bilər.

İşsizliyin iqtisadi və sosial nəticələri onun bütün cəmiyyət üçün olduqca təhlükəli bir fenomen olduğunu göstərir və yalnız işsizliyin nəticələrini aradan qaldırmağa yox, eləcə də

onun nəzarətsiz artımının qarşısını almağa, minimum icazə verilən səviyyəyə endirməyə yönəlmiş aktiv məşğulluq siyasətinin həyata keçirilməsini tələb edir. Yüksək səviyyədə məşğulluğa nail olmaq dövlətin makroiqtisadi siyasətinin əsas hədəflərindən biri hesab edilir. Yeni iş yerlərinin açılmasını nəzərdə tutan dövlət qarşısında eləcə də, ölkədə məhsulun istehsalının həcmi artırmaq və bununla da əhalinin maddi ehtiyaclarını daha dolğun ödəmək vəzifəsini qoyur. Mövcud iş qüvvəsindən natamam istifadə edən iqtisadi sistem özünün istehsal imkanlarından da səmərəli istifadə edə bilməz. Həm də nəzərdən qaçırmaq olmaz ki, əhalinin mütləq çoxluğu üçün əmək haqqı yeganə gəlir mənbəyidir. İnsanlar üçün iş yerinin olması həyati əhəmiyyət kəsb edir, onun itirilməsi isə onların həyatında ciddi problemlər yaratmaqla yanaşı, ölkədə sabitliyin pozulmasına da səbəb ola bilər. Təbiidir ki, hər bir dövlət bunun fərqiindədir və onun baş verməməsi üçün müəyyən tədbirlərin həyata keçirilməsini nəzərdə tutur. Əsas məsələ isə görüləcək tədbirlərin əhatə dairəsindən və səmərəlilik səviyyəsindən asılıdır.

Son 30 ildə işçilərin iqtisadi maraqlarını nəzərə alan bəzi Qərbi ölkələrində, dövlət səviyyəsində, sosial amortizatorlar sistemi (qoruyucu cihazlar) tətbiq edilir. Bu sistem işçiləri işsizlikdən qorumaq və işləmək hüquqlarını təmin etmək üçün xüsusi tədbirləri əhatə edir. Bu sistemin ilk elementi məşğulluğun tənzimlənməsidir. Dövlət bu istiqamətdə aşağıdakı tədbirləri həyata keçirir:

- kütləvi işsizlik dövründə qanunla müəyyən edilmiş iş gününün uzunluğu və iş həftəsinin günlərinin sayı ixtisar edilir;

- məşğulluğu artırmaq üçün müəssisələrə tövsiyyə edilir ki, işçilər arasında iş yerlərinin “bölgüsünü” aparsınlar;

- iqtisadiyyatın dövlət bölməsində işləyənlər pensiya yaşına çatmağa 2-3 il qaldıqda vaxtından əvvəl pensiyaya göndərilir;

- yeni iş yerləri yaradılır və əsasən də xroniki işsizlər və gənclər üçün ictimai işlər (infrastruktur sahəsində-yolların tikintisi və s.) təşkil edilir;

- əmək bazarında iş təklifi azaldılır, işləmək istəyənlərin immiqrasiyası məhdudlaşdırılır, xarici işçilərin geri göndərilməsi stimullaşdırılır.

Ötən əsrin sonlarında SSRİ-nin süquta uğraması nəticəsində keçmiş müttəfiq respublikalarla iqtisadi əlaqələrin minimuma enməsi, iqtisadiyyatımızın böhran vəziyyətinə düşməsi, torpaqlarımızın erməni faşistləri tərəfindən işğalı, yüz minlərlə iş yerinin itirilməsi ölkəmizdə insanların məşğulluğu sahəsində ciddi problemlər yaratmış, işsizliyin səviyyəsini kritik həddə qədər artırmışdı. Ancaq həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində Azərbaycan iqtisadiyyatında canlanma baş versə də, işsizlik ciddi problem olaraq qalmaqda idi. Bunu nəzərə alan Azərbaycan dövləti məşğulluğun səviyyəsinin yüksəldilməsi, işsizliyin aşağı salınması istiqamətində ardıcıl olaraq bir sıra tədbirlər həyata keçirməyə başladı. Bunların sırasında “Azərbaycan Respublikasının Məşğulluq Strategiyası (2006-2015-ci illər)”, “Azərbaycan Respublikasının Məşğulluq Strategiyasının həyata keçirilməsi üzrə Dövlət Proqramı (2007-2010-cu illər)”, “Azərbaycan Respublikasının Məşğulluq Strategiyası” (2019-2030) xüsusilə qeyd edilməlidir. Həyata keçirilən tədbirlər sayəsində Azərbaycanda işsizliyin səviyyəsini 5,0%-ə qədər endirmək mümkün olmuşdur. İndi Azərbaycanımızın qarşılaşdığı əsas məsələlərdən biri işğaldan azad edilmiş ərazilərimizə qayıdışı nəzərdə tutulan insanların məşğulluğunun təmin edilməsi hesab edilə bilər.

İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə məşğulluğun təmin edilməsi imkanları

XX əsrin sonlarında SSRİ-də mərkəzi hakimiyyətin zəifləməsi milli münasibətlərin kəskinləşməsinə, nəticədə keçmiş Sovet respublikalarının əksəriyyətində mərkəzdən qaçma meyillərinin güclənməsinə səbəb olmuşdu. Bəzi respublikalarda bu proseslər qansız baş versə

də, təəssüf ki, başda SSRİ-nin birinci və sonuncu prezidenti M.Qorbaçovun birbaşa dəstəyi ilə Ermənistanın Azərbaycana qarşı ərazi iddialarını irəli sürməsi bu iki respublika arasında müharibəyə səbəb olmuşdu. Ermənistan istəklərinə nail olmaq üçün, Dağlıq Qarabağda yaşayan ermənilərlə birlikdə, Rusiyanın, İranın və xristian həmrəyliyindən çıxış edən bəzi Qərb dövlətlərinin birbaşa dəstəyi ilə, silahsız Azərbaycan əhalisinə qarşı, uşaq, qadın, qoca bilmədən silahlı mübarizəyə qalxmış, onlara qarşı misli görünməmiş vəhşiliklər, cinayətlər törətməklə, minlərlə vətəndaşımızı qətlə yetirmiş, dogma torpaqlarından qovmuş, onları öz vətənlərində məcburi köçkün həyatı yaşamağa vadar etmişdir. Ermənistan bununla kifayətlənməmiş, etnik zəmində cinayət törə-dərək Ermənistanda yaşayan 250 mindən çox azərbaycanlıyı zorla deportasiya etmişdir. Hal-hazırda ölkəmizin qarşılaşdığı əsas məsələlərdən biri köçkünləri öz torpaqlarına qaytarmaqdır. Cədvəl 1-də 2020-ci ilin əvvəlinə qeyd edilən rayonlarda qeydiyyatda olan və öz dogma yurdlarına qayıtmağı səbirsizliklə gözləyən vətəndaşlarımızın sayı göstərilmişdir.

Cədvəl 1.

İşğaldan azad edilmiş rayonların əhalisinin sayı (min nəfər)

İnzibati rayonlar	2020-ci ilin əvvəlinə
Fizuli	133,8
Cəbrayıl	81,7
Zəngilan	45,2
Qubadlı	41,6
Kəlbəcər	94,1
Ağdam	204,0
Laçın	78,6
Xocavənd	44,1
Şuşa	34,7
Xocalı	28,8
Xankəndi şəhəri	55,9
Cəmi	842,5

Təbiidir ki, hal-hazırda onların sayı daha çoxdur. Bunların üzərinə Naxçıvanın Kərki kəndinin və Qazax rayonunun hələ də işğal altında olan və yaxınlarda azad ediləcək 7 kəndinin əhalisi də əlavə edilərsə, dogma yurdlarına qayıtmalı olan Azərbaycan əhalisinin sayının milyon nəfər olduğunu söyləmək olar. İndi əsas problem bu ərazilərdə əhalinin məşğulluğunun təmin edilməsidir. Bu problem müvəffəqiyyətlə aradan qaldırılmasa, insanlar öz torpaqlarını yenidən tərk edirlər. Bu hadisənin baş verməməsi üçün əhalinin öz vətənlərinə köçürülməsi, iş yerlərinin təşkili ilə əlaqəli şəkildə həyata keçirilməlidir. Hesab edirik ki, bu problemin səmərəli həlli məqsədi ilə təsərrüfat strukturları təşkil edilərkən bu rayonlarda təbii sərvətlərin mövcudluğuna diqqət yetirilməlidir.

Araşdırmalar göstərir ki, nəzərdən keçirilən ərazilərimiz təbii sərvətlərlə zəngindir. Belə ki, Fizuli rayonunun ərazisində:

- 58858 min m³ ehtiyata-ə bərabər iki (Dövlətyarlı, Dilağar) əhəngdaşı;
- ehtiyatları 13053 min m³ olan Quruçay qum-çınqıl qarışığı;
- kərpic-kirəmit istehsalında istifadə edilən və 11211 min m³ ehtiyatlara malik olan Kürdmahmudlu gil yatağı mövcuddur [6].

Cəbrayıl rayonu da təbii sərvətlərlə zəngindir. Bu rayonda:

- ehtiyatları 2937 min kub metr olan Tulus tuf;

AUDİT 2021, 2 (32), səh.71-78.

AUDIT 2021, 2 (32), pp. 71-78.

- Çaxmaqçay, Soltanlı tikinti qumu;
- kərpic istehsalında istifadə edilən Qaracallı gil;
- sement istehsalında istifadə edilən, Göyərçin-Veysəlli vulkan külü;
- Minbaşı gəc;
- əhəng istehsalında istifadə edilən Ağtəpə əhəngdaşı;
- Cəfərabad qum-çınqıl qarışığı;
- Sahverdi yəşəm və Çaxmaqçaya xalsedon yataqları mövcuddur [3].

Zəngilan rayonunun ərazisində:

- “Vecnəli” mis və qızıl;
- “Oxçuçay” mərmərləşmiş əhəng daşı;
- “Daşbaşı-Esgurum” əhəngdaşı;
- Bartaz-I və Bartaz-II porfirit;
- kərpic istehsalında istifadə edilən gil, eləcə də, qum-çınqıl yataqları vardır [14].

Qubadlı rayonunda:

- mişar daşı üçün yararlı Hacılı tuf;
- cəmi ehtiyatları 990 min m³ bərabər, Xanlıq kəndində yerləşən gil;
- ümumi ehtiyatları 1,1 min ton təşkil edən Eyvazlı bəzək-əlvan (əqiq) daşı yatağı mövcuddur. Əqiq daşı yatağı dünyada nadir yataqlardan hesab olunur. Əqiq daşından xüsusilə kimya sənayesində və bəzək sahəsində istifadə edilir [10].

Təbii sərvətləri ilə zəngin olan Ağdam rayonunda:

- ehtiyatları 64.863 min m³ olan mişar daşı;
- ehtiyatları 140.464 min tona bərabər Çobandağ əhəngdaşı;
- Boyəhmədli və Şorbulaq gil yataqları mövcuddur [2].

Kəlbəcər rayonu da qiymətli təbii sərvətlərlə malikdir. Bu rayonda:

- ehtiyatları 130 ton qızıla;
- 190,33 ton gümüşə;
- 45,82 ton tellural;
- 248,89 ton selenə;
- 939 ton civəyə bərabər;
- eləcə də, mişar daşı, gil, qum-çınqıl, əlvan daş, tikinti daşı, üzlük daşı, sement xammalına malik olan zəngin yataqlar vardır.

Laçın rayonunda:

- ehtiyatları 1124 tona bərabər civə;
- əhəng istehsalında istifadə edilən əhəngdaşı;
- Qoçaz mərmərləşmiş əhəngdaşı və tuf;
- Novruzlu gil;
- Quşçu pemza;
- qum-çınqıl;
- əqiq və əlvan bəzək daşı;
- 3 vulkan külü yataqları mövcuddur [11].

Xocavənd rayonunda: üzlük daşı istehsalına yararlı Ediş qabbro və əhəngdaşı yataqları vardır [8].

Şuşa rayonunda:

- Şuşa üzlük daşı;

- Keçəldağ gil yataqları mövcuddur [13].

Xocalı rayonunda:

- ümumi ehtiyatları, uyğun olaraq, 32 və 2039 min m³ olan Zərinbağ və Ağçay üznlük daşı;

- hesablanmış ehtiyatları 12434 min tona bərabər, əhəng istehsalında istifadə edilən Şuşa əhəngdaşı;

- ümumi ehtiyatları 962 min m³-ə bərabər və kərpic istehsalına yararlı Xocalı gil;

- 7280 min m³ ehtiyata malik olan Xankəndi qum-çınqıl qarışığı yataqları vardır.

Göründüyü kimi, işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə təbii sərvətlərin hasilatı, emalı məqsədi ilə müəssisələrin təşkili üçün lazımi imkanlar vardır. Bu rayonlarda eləcə də, turizmin inkişafı üçün geniş imkanlar mövcuddur. Onlardan məqsədəuyğun istifadə edilməsi bu ərazilərdə müxtəlif istiqamətli yeni müəssisələrin yaradılması, beləliklə də, göçürüləcək insanların məşğulluğunun təmin edilməsi üçün əlverişli imkan və zəmin yarada bilər.

İşğaldan azad edilmiş rayonlarda məşğulluğun təmin edilməsi yolları

Bu ərazilərə qayıdışı nəzərdə tutulan iş qüvvəsinə malik insanların məşğulluğunun təmin edilməsi öncə bir sıra problemlərin həll edilməsini nəzərdə tutur. Məsələn ondadır ki, erməni vandalları uzun illər işğal altında saxladıkları ərazilərimizi yerlə-yeksan edib xarabazarlığa çevirmiş, bütün istehsal, inzibati, ictimai binaları, yaşayış evlərini, infrastrukturunu tamamilə məhv etmişlər. Bu ərazilərin bərpa edilməsi qarşıda duran problemlərdən biridir. Dağıntıların miqyası nəzərə alınarsa, bərpa işlərinin xeyli müddət tələb edəcəyi qaçılmazdır. Həm bərpa işlərinin, həm yeni istehsal, xidmət müəssisələrinin yaradılmasının, həm də əhalinin qayıdışının mərhələlərlə reallaşdırılması nəzərdə tutulur. Ancaq yaradılacaq yeni təsərrüfat strukturlarına kimlərin cəlb ediləcəyinə diqqətlə yanaşmaq lazımdır. Təbiidir ki, bu müəssisələrdə işləmək üçün ölkəmizin müxtəlif regionlarından da işçi qüvvəsi cəlb ediləcəkdir. Lakin onlara öz vətənlərinə qayıdan və işləmək qabiliyyətinə malik olan insanların qəbuluna üstünlük verilməsi yaxşı olardı ki, bu da öz növbəsində onların məşğulluğunun təmin edilməsinə və dogma yurdlarında daimi yaşamalarına imkan verərdi. Ancaq bu halda da işə qəbul edilənlərin müvafiq peşələrə, ixtisaslara, iş təcrübəsinə, təhsilə, malik olmalarına diqqət yetirilməlidir. Yeni yaradılacaq təsərrüfat strukturlarına kimlərin qəbul ediləcəyi məsələsinə bu strukturlar təşkil edilməmişdən əvvəl, yaxud paralel şəkildə baxmaq məqsədəuyğun olardı. Bunun üçün:

- birinci növbədə müvafiq ərazidə hansı emal, hasilat və digər müəssisələrinin yaradılmasının məqsədəuyğunluğu aşdırılmalıdır;

- ikinci, bu təsərrüfat strukturlarında işləmək üçün lazım olan peşə-ixtisas, təhsil, iş təcrübəsinə tələblər müəyyən edilməlidir;

- öz yurdlarına qaytarılacaq və işləmək imkanlarına malik insanların sayı, onların peşə-ixtisas, cins-yaş tərkibi, təhsil səviyyəsi aydınlaşdırılmalıdır;

- müvafiq müəssisələrdə çalışmaq üçün müvafiq ixtisasa, təhsilə, təcrübəyə, peşəyə malik olanların sayı müəyyən edilməlidir;

- onların sayı lazımi qədər deyilsə, müvafiq ixtisaslar və peşələr üzrə kadrların hazırlanması təşkil edilməlidir.

Hesab edirik ki, sadalanan ardıcıl yanaşmaya riayət edilməsi əhalinin öz dogma torpaqlarına qayıtmalarına, oralarda asudə yaşamalarına imkan yaradar. Əks halda öz vətənlərinə qayıtmaq istəyi nə qədər güclü olsa da, müəyyən müddətdən sonra, işsizlik səbəbindən, əhali bu torpaqları tərk etmək məcburiyyəti ilə üzləşə bilər.

Y E K U N

İşsizlik təkcə fərdin deyil, həm də bütövlükdə cəmiyyətin problemi olduğundan dövlətin həll etməli olduğu əsas problemlərdən biri ölkədə məşğulluğun tənzimlənməsi və işsizliyin səviyyəsinin azaldılması hesab edilməlidir. Fikrimizcə, müasir şəraitdə birinci dərəcəli məsələ işğaldan azad edilmiş rayonlara qaytarılan əhalinin məşğulluğunun təmin edilməsi olmalıdır. Bu problemin çözülməsi üçün qeyd edilən ərazilərdə tələb olunan potensial imkanlar mövcuddur. Əsas məsələ bu imkanlardan necə istifadə edilməsi ilə bağlıdır. Bu məqalədə təklif edilən istiqamətlərdə tədbirlərin ardıcıl həyata keçirilməsi nəzərdən keçirilən rayonlarda məşğulluq təmin edilməsinə imkan və zəmin yarada bilər.

Ədəbiyyat siyahısı:

1. Azərbaycanın demoqrafik göstəriciləri. Statistik məcmuə, Bakı, DSK, 2020. 532 səh.
2. ATS. https://azertag.az/xeber/Agdamin_tebii_servetleri_ermeniler_terefinden_talan_edilir-26562.
3. CTE. https://azertag.az/xeber/CABRAYIL_RAYONUNUN_TABII_SARVATLARI_ERMANI_ISGALCHILARI_TARAFINDAN_DAGIDILIR-490547.
4. Əliyev R.T.Mahmudova S.F. Azərbaycanca kiçik sahibkarlığın inkişafı. Monoqrafiya. “AVROPA” nəşriyyatı, Bakı, 2020, 72 səh.
5. Əliyeva Ş.T. Kiçik və orta biznesin inkişafı və məşğulluq problemləri. Monoqrafiya. EİM, Bakı, 2005, 288 səh.
6. FTE. <http://eco.gov.az/az/nazirlik/xeber?newsID=5426>.
7. XTS. <http://deyerler.org/23921-dedal-altinda-olan-xocali-rayonundaki-tzhbdd.html>.
8. XTS. <http://eco.gov.az/az/nazirlik/xeber?newsID=6016>.
9. KTS. <https://finance-group.az/k-lb-c-r-rayonu-t-bii-s-rv-tl-ri/>.
10. QTS. <https://reyting.az/iqtisadiyyat/43103-qubadl-rayonu-da-bu-zonada-tbii-yataqlar-il-frqlnir-thlil.html>.
11. LTS. https://azertag.az/xeber/Lachin_rayonunun_tebii_servetleri_19_ildir_ki_ermeniler_terefinden_talanir-523179.
12. «Məşğulluq haqqında» Azərbaycan Respublikasının qanu-nu. <http://eqanun.az/framework/39846>
13. ŞTS. https://azertag.az/xeber/18_ILDIR_KI_SUSANIN_TABII_SARVATLARI_ERMANILAR_TARAFINDAN_DAGIDILIR-477792.
14. ZTS. <https://aqreqator.az/az/iqtisadiyyat/1066365>.
15. “2019-2030-cu illər üçün Azərbaycan Respublikasının Məşğulluq Strategiyası” <http://www.xalqgazeti.com/az/news/7411>
16. Алиев Т.Г. Современное состояние занятости в Азербайджанской Республике. Журн.». Проблемы современной науки и образования. 2018-№8 (128) Стр.41-46

*Алиев Тейюб Гани оглы,
доцент Азербайджанского Государственного Университета
Нефти и Промышленности,
E-mail:teyuub-qenioglu@mail.ru;*
*Алиева Шамс Тейюб кызы,
доцент Азербайджанского Государственного Университета
Нефти и Промышленности,
E-mail:adnsu.nenk73@mail.ru*
© Алиев Т. Г, Алиева Ш, Т., 2021

ПРОБЛЕМЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЗАНЯТОСТИ НА ОСВОБОЖДЕННЫХ ОТ ОККУПАЦИИ ТЕРРИТОРИЯХ

Р Е З Ю М Е

Цель исследования - изучить возможность повышения уровня занятости местного населения, возвращающегося на освобожденные территории, разработать соответствующие предложения и рекомендации в этом направлении.

Методология исследования – в работе использованы методы анализа, системного подхода, методы группировки, проанализированы и систематизированы статистические показатели по переселенному населению на освобождаемые от оккупации территории, возможности их трудоустройства на этих территориях.

Практическая значимость исследования - исследование позволяет соответствующим государственным органам, а также хозяйствующим субъектам и потенциальным предпринимателям оценить реальные возможности создания новых экономических структур на освобожденных от оккупации территориях.

Результаты исследования - обобщены показатели, отражающие источники природных ресурсов на освобожденных территориях и предложены способы эффективной организации трудоустройства людей, подлежащих переселению на эти территории.

Оригинальность и научная новизна исследования - определены пути реализации занятости в указанных регионах, даны предложения и рекомендации по их реализации.

Ключевые слова: освобожденные районы, вынужденные переселенцы, возвращение, трудоустройство, обеспечение.

Teyyub Gani Aliyev,
Associate professor of Azerbaijan State University Oil and Industry,
e-mail: teyyub-qenioglu@mail.ru;
Shams Teyyub Aliyeva,
Associate professor of Azerbaijan State University Oil and Industry,
e-mail: adnsu.nenk73@mail.ru
© T.G. Aliyev, Sh.T. Aliyeva, 2021

PROBLEMS OF EMPLOYMENT IN THE TERRITORIES RELEASED FROM OCCUPATION

ABSTRACT

The purpose of the research is to study the possibility of increasing the level of employment of the local population returning to the liberated territories, to develop appropriate proposals and recommendations in this direction.

The methodology of the research - the work uses methods of analysis, a systematic approach, grouping methods, analyzed and systematized statistical indicators on the resettled population to the territories liberated from occupation, the possibilities of their employment in these territories.

The practical importance of the research – the research allows the relevant state bodies, as well as economic entities and potential entrepreneurs to assess the real possibilities of creating new economic structures in the territories liberated from occupation.

The results of the research is to summarize the indicators reflecting the sources of natural resources in the liberated territories and to suggest ways of effectively organizing the employment of people subject to resettlement to these territories.

The originality and scientific novelty of the research - ways of implementing employment in these regions have been identified, proposals and recommendations for their implementation have been given.

Keywords: liberated areas, IDPs, return, employment, provision.

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur:
21.04.2021
Təkrar işləməyə göndərilmişdir:
27.04.2021
Çapa qəbul olunmuşdur: 07.05.2021

Дата поступления статьи в редак-
цию: 21.04.2021
Отправлено на повторную обра-
ботку: 27.04.2021
Принято к печати: 07.05.2021

The date of the admission of the article to
the editorial office: 21.04.2021
Send for reprocessing: 27.04.2021
Accepted for publication: 07.05.2021